

MGR ANNA BEDNARCZYK

School and Kindergarten Complex in Przyszów (Poland)

Educator. Research interests: pedagogy; preschool, early childhood, school, sports, health promotion, volunteering, social and charity work.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3601-1185>

E-mail: andzia76@poczta.fm

CC-BY-NC-ND 4.0 Deed

AUTHORITY IN THE PROCESS OF HUMANFORMATION: ROLE, CHALLENGES AND RESPONSIBILITY IN THE 21ST CENTURY

Autorytet w procesie kształtowania człowieka: rola, wyzwania i odpowiedzialność w XXI wieku.

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2024.36.20>

Wstęp

Autorytet, jako jedno z kluczowych pojęć w procesie wychowawczym, ma ogromny wpływ na kształtowanie jednostki w społeczeństwie. Autorytet jest tym specyficznym zespołem cech psychofizycznych człowieka, które są przedmiotem szacunku, uznania, podziwu i naśladowania¹. Istnieją różne rodzaje autorytetów: rodzinne (rodzice, dziadkowie), zawodowe (nauczyciele, mentorzy), społeczne (liderzy opinii, celebryci) oraz moralne (osoby o wysokich wartościach etycznych).

W kontekście współczesnych wyzwań, jakie niesie XXI wiek, rola autorytetów stała się bardziej skomplikowana, a ich wpływ na młode pokolenie podlega ciągłym zmianom. Z jednej strony autorytet to nie tylko postać, która przekazuje wiedzę, ale także osoba stanowiąca wzór do naśladowania, człowiek o silnym charakterze i umiejętnościach społecznych. Z drugiej strony, w obliczu globalizacji, nowych mediów oraz dynamicznych przemian społecznych i technologicznych, pojęcie autorytetu ulega reinterpretacji, a jego tradycyjna forma może wydawać się nieadekwatna do współczesnych realiów.

Współczesny autorytet, szczególnie w kontekście wychowania młodego człowieka, zmagają się z wyzwaniami związanymi z pluralizmem wartości, kryzysem autorytetów tradycyjnych oraz rosnącą rolą mediów społecznościowych, które potrafią wywyższyć postacie publiczne bez względu na ich moralne lub intelektualne zasługi. Środki przekazu osiągnęły obecnie takie znaczenie, że stały się nie tylko głównym narzędziem informacyjnym ale i formacyjnym². Rozważając kwestię autorytetu, należy wziąć pod uwagę dwie formuły: „mieć autorytet” i „być autorytetem”³. Zygmunt Bauman stwierdza, że zapotrzebowanie na autorytety jest dziś o wiele silniejsze niż dawniej, przeżywamy dogłębną ich zmianę lecz nie kryzys. Zdaniem tego autora przechodzimy od „autorytetów – przywódców” do „autorytetów – przykładów”. Te pierwsze wyznaczają drogę, którą warto kroczyć, drugie pokazują, jak poruszać się w ponowoczesnym świecie pełnym wyborów i możliwości⁴.

1. Autorytet w procesie wychowania

¹ J. Tazbir, *Autorytety polskie*, Łomża 2002, s. 29.

² K. Czuba, *Media i władza*, Warszawa 1995, s. 10.

³ M. Karwatowska, *Autorytety w opiniach młodzieży*, Lublin 2012, s. 26.

⁴ H. Liberska, A. Malina, D. Suwalska-Barancewicz, *Współcześni ludzie wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku*, Warszawa 2014, s. 392

Już od najmłodszych lat człowiek styka się z autorytetami. Rodzice, nauczyciele czy inni dorośli pełnią istotną rolę w procesie wychowania, stanowiąc wzorce do naśladowania. Autorytet wychowawczy pomaga dziecku w rozwoju moralnym, w nauce wartości i norm społecznych. Jest to także fundament dla kształtowania odpowiedzialności, szacunku do innych oraz umiejętności podejmowania decyzji. Z autorytetem wiąże się także obowiązek przekazania dzieciom pewnych wartości i tradycji⁵. Sztuki życia dobrego, godnego i wartościowego rodzice mogą nauczyć swoje dzieci jedynie przykładem, świadectwem i własnym życiem⁶. Dzieci, które mają w swoim otoczeniu silne autorytety, łatwiej przyswajają zasady współżycia społecznego i lepiej rozumieją konsekwencje swoich działań. Obecność autorytetu w sposób naturalny ujawnia się szczególnie silnie w dziedzinie wychowania, zwłaszcza dzieci i młodzieży⁷. Młodzież poszukuje wzorców i autorytetów zarówno w otoczeniu rodzinnym, rówieśniczym jak i w szkole, wśród nauczycieli, wychowawców i pedagogów w środowisku, gdzie dzieci i młodzież spędzają znaczną część swojego życia⁸. Rola autorytetu w wychowaniu jest ogromna, gdyż każdy człowiek a szczególnie młody potrzebuje drogowskazu, punktu odniesienia, kogoś lub czegoś, co mógłby uznać za wyrocznie i uzyskać dzięki temu wsparcie w trudnych chwilach⁹.

Autorytet nauczycieli i innych wychowawców ma ogromny wpływ na rozwój wartości i postaw u dzieci i młodzieży. Wielkim zaszczytem dla nauczyciela jest sytuacja, w której zostaje okrzyknięty przez uczniów autorytetem¹⁰. Autorytet nauczyciela wychowawcy jest odzwierciedleniem społecznie cenionych wartości, norm i zasad. Wspiera on proces kształtowania się tożsamości, moralności, odpowiedzialności oraz umiejętności społecznych. Autorytet stanowi zatem nieodzowny element międzyludzkich relacji i stosunków, bez którego nie da się skutecznie przewodzić czy też wywierać wpływu np. rodzic – dziecko, wychowawca – wychowanek¹¹. Współcześnie w literaturze pojawiają się wzmianki o tym, iż coraz częściej osobami cieszącymi się autorytetem wśród młodzieży są osoby publiczne, tzw. "celebryci", którzy dostarczają młodemu pokoleniu wzorców zachowań oraz imponują mu ze względu na posiadaną sławę, pieniądze i inne wartości materialne¹². W konsekwencji uczniowie zaczynają szukać naturalnych autorytetów w świecie wirtualnym, w którym nie występuje bezwarunkowe posłuszeństwo autorytetowi lecz, w którym istnieje niebezpieczeństwo iluzoryczności i kreacji fałszywej postaci autorytetu¹³.

Oto kilka kluczowych aspektów, w których autorytet dorosłych może oddziaływać na młodych ludzi:

• **Modelowanie zachowań:** Autorytety, takie jak rodzice, nauczyciele, liderzy czy nawet postacie publiczne, kształtują naszą wizję świata. Obserwowanie ich działań, słuchanie ich rad i refleksji, pozwala nam budować własne przekonania o tym, co jest „właściwe” lub „słuszne”. To oni często wyznaczają granice tego, co jest społecznie akceptowane, a co nie. Dzieci i młodzież często naśladowują zachowania dorosłych, którzy pełnią rolę autorytetów. Modelami stają się osoby przejawiające zachowania aprobowane a więc i oczekiwane w grupie rówieśniczej¹⁴.

⁵ A. Bacus, *Jak zdobyć autorytet u dziecka*, Warszawa 2008, s. 23.

⁶ J. Daszykowska, M. Rewera, *Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesności*, Warszawa 2010, s.161.

⁷ Tamże, s.146.

⁸ J. Zimny, *Autorytet wartości czy fikcje?*, Stalowa Wola 2015, s. 127.

⁹ Tamże, s. 50.

¹⁰ T. Huk, *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*, Kraków 2019, s.406.

¹¹ Tamże, s.148.

¹² J. Zimny, *Autorytet mieć czy być?*, Stalowa Wola 2015, s.176.

¹³ T. Huk, *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*, Kraków 2019, s.406.

¹⁴ K. Olbrycht, *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Toruń 2007, s. 66.

• **Konsekwencja i spójność:** Ważne jest, by dorośli byli konsekwentni w swoich działaniach i zasadach. Młodzi ludzie uczą się przez obserwację. Jeśli autorytety wyznaczają jasne granice i przestrzegają ich, dzieci uczą się odpowiedzialności za swoje czyny oraz rozumienia konsekwencji swoich działań.

• **Wsparcie emocjonalne i motywacyjne:** Autorytet wychowawcy, rodzica, który udziela wsparcia emocjonalnego i motywuje do rozwoju, może pomóc dzieciom i młodzieży w budowaniu pewności siebie, rozwiązywaniu problemów oraz radzeniu sobie z trudnościami. Wzmacnia pozytywne strony ucznia¹⁵. To z kolei sprzyja rozwojowi pozytywnych postaw, takich jak wytrwałość, samodyscyplina czy chęć nauki.

• **Wartości i zasady:** Wartości moralne są najwyższe spośród wszystkich wartości naturalnych¹⁶. Rodzice i nauczyciele, którzy klarownie przedstawiają swoje wartości i zasady, mogą przekazać młodym ludziom konkretne normy moralne i etyczne. W ten sposób kształtują postawy, takie jak uczciwość, szacunek, zaufanie dla innych, odpowiedzialność społeczną czy solidarność. Wartości promowane przez autorytety mają duży wpływ na nasze wybory i aspiracje. Dziś w otaczającej nas rzeczywistości poszukujemy niekwestionowanych autorytetów wskazujących pożądany kierunek, własną drogę w życiu.

• **Kontekst społeczny i kulturowy:** Autorytety często działają w kontekście określonej kultury i społeczności, co wpływa na to, jakie wybory są uważane za właściwe. Na przykład, w niektórych kulturach autorytety podkreślają znaczenie rodziny, w innych niezależności. Takie wartości i normy przekładają się na nasze osobiste decyzje i dążenia.

• **Rozwój krytycznego myślenia:** Autorytet nie oznacza jedynie przestrzegania zasad, ale również otwartość na dialog i wspólne poszukiwanie rozwiązań. Dzieci, które uczą się od dorosłych szacunku dla opinii innych i krytycznego myślenia, mają większą szansę na rozwój postaw refleksyjnych i odpowiedzialnych.

• **Motywacja i inspiracja:** Niektóre autorytety stają się dla nas inspiracją do działania. Ich sukcesy, determinacja lub odwaga mogą nas zmotywować do realizacji naszych marzeń, do pracy nad sobą, do podejmowania ryzyka. Ich historie, życie mogą być dla nas dowodem, że osiągnięcie sukcesu lub spełnienie swoich marzeń, aspiracji jest możliwe. Osoby pełniące rolę autorytetu mogą inspirować młodzież do dążenia do wyznaczonych celów, zarówno w sferze edukacyjnej, jak i osobistej. Wspierając rozwój talentów i pasji, pomagają w kształtowaniu postawy otwartości na rozwój i samodoskonalenie.

• **Reakcje na błędy i porażki:** Ważnym aspektem autorytetu jest także to, jak dorośli reagują na błędy dzieci i młodzieży. Wspierające podejście, które traktuje porażki jako część procesu nauki, a nie jako coś, co należy ukrywać czy się wstydzić, pomaga budować postawę odporności na niepowodzenia i gotowości do nauki na własnych błędach.

Wszystkie te aspekty mogą razem kształtować naszą osobowość, decyzje życiowe, a także to, w jakim kierunku kierujemy nasze ambicje. Autorytety nie tylko wskazują nam drogę, ale też często pomagają w jej odnalezieniu.

2. Autorytet a kształtowanie tożsamości

Świat od lat ulega istotnej zmianie¹⁷. Współcześnie coraz częściej są stawiane pytania o sens tożsamości i funkcje autorytetu w społeczeństwach i państwach, a także w społecznościach lokalnych oraz w poszukiwaniu własnej tożsamości i sensu życia. Jednocześnie bardzo silnie jest artykułowana potrzeba posiadania autorytetu w okresach przełomów jakich doświadczamy

¹⁵ I. Jazukiewicz, *Autorytet nauczyciela*, Kraków 1999, s.31.

¹⁶ J. Kłoczowski, J. Paściak, *Wobec wartości*, Poznań 1982, s.10.

¹⁷ J. Kordziński, *Autorytet nauczyciela czyli jak być skutecznym i zmotywowanym wychowawcą*, Warszawa 2020, s. 142.

obecnie¹⁸.

W dorosłym życiu człowiek może poszukiwać autorytetów, które odpowiadają jego przekonaniom i aspiracjom. Często w kontekście autorytetu odnosi się to do liderów, nauczycieli, profesorów czy mentorów, którzy inspirowali nas do działania, pomagali w wykształceniu celów życiowych i pomagali w samorozwoju. Identyfikowanie się z autorytetem pozwala na budowanie silnej, spójnej tożsamości, a także na wyznaczanie kierunków działania w różnych dziedzinach życia. Autorytet stanowi również ważny czynnik skupiający społeczeństwo wokół określonych wartości i celów¹⁹. Do obowiązków ciążących na osobach wchodzących w te role należy stałe doskonalenie się zawodowe i osobowościowe, które prowadzi do bycia autorytetem²⁰.

Autorytety mają ogromny wpływ na kształtowanie naszej tożsamości, wyborów i aspiracji, ponieważ to one dostarczają wzorców, norm i wartości, które często stają się fundamentem naszej samooceny oraz decyzji. Inną cechą godną podkreślenia, jest fakt wypracowania przez autorytety skutecznych metod działania w danej dziedzinie, których są autorytetami i dzięki, którym osiągając ponadprzeciętne efekty swej pracy zostali autorytetami. Z tego też powodu można od nich uczyć się wypracowanej przez nich praktyki skutecznego działania²¹.

3. Autorytet a społeczeństwo

Autorytet wydaje się być warunkiem umożliwiającym funkcjonowanie każdego społeczeństwa. Każde społeczeństwo posiada pewne wartości, które uważa za szczególnie cenne, wartości te zmieniają się wraz ze zmianą społeczeństwa. Tak więc to społeczeństwo jest zawsze czynnikiem kreującym i kształtującym autorytet, gdyż to ono wyznacza hierarchię wartości ich zakres, ważność i powagę ludzi, którzy reprezentują owe cenione wartości²². W szerszym kontekście społecznym autorytety są niezbędne do utrzymania porządku społecznego, przekazywania wiedzy i norm kulturowych. Współczesne społeczeństwa opierają się na systemie wartości, które są kształtowane przez autorytety w danej kulturze. Możemy mówić o autorytetach politycznych, religijnych, naukowych, które mają wpływ na postawy obywateli, ich przekonania o sprawiedliwości, moralności i prawach człowieka. Należy również podkreślić, że współcześnie duży wpływ na kreowanie autorytetów mają media²³.

Autorytet stanowi również ważny czynnik skupiający społeczeństwo wokół określonych wartości i celów nadając im postać konkretnego rzeczywistego wzoru osobowego, zgodnie z którym pragnęłoby się postępować i który przekazuje się innym²⁴.

Współczesne autorytety to nie tylko tradycyjne postacie, jak politycy, duchowni, nauczyciele, wychowawcy ale również osoby publiczne, celebryci, przedsiębiorcy, a także media i technologie.

• **Politycy i liderzy społeczni** - Mają ogromny wpływ na kształtowanie polityki, ideologii i norm społecznych. Liderzy tacy jak prezydenci, premierzy czy szefowie międzynarodowych organizacji wyznaczają kierunki rozwoju krajów i regionów, decydują o polityce zagranicznej, gospodarczej i społecznej.

¹⁸ I. Wagner, *Stalość czy zmienność autorytetów, pedagogiczno-społeczne studium funkcjonowania i degradacji autorytetu w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków 2005, s. 11.

¹⁹ Tamże, s.35.

²⁰ K. Olbrycht, *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Toruń 2007, s. 188.

²¹ J. Tazbir, *Autorytety polskie*, Łomża 2002, s. 142.

²² J. Zimny, *Współczesny model autorytetu nauczyciela*, Rużomberok 2006, s. 74.

²³ J. Goćkowski, A. Woźniak, *Autorytety Polskie*, Łomża 2002, s. 101.

²⁴ A. Jegier, S. Kwiatkowski, B. Szurowska, *Nauczyciel w obliczu szans i zagrożeń współczesnego świata*, Warszawa 2021, s. 12.

• **Naukowcy i eksperci** - Współczesne społeczeństwo bardzo mocno polega na wiedzy eksperckiej. Autorytety w dziedzinie medycyny, biologii, fizyki, psychologii, technologii czy ochrony środowiska mają wpływ na decyzje polityczne, edukację i codzienne życie ludzi.

• **Media i influencerzy** – Żyjemy w świecie, w którym do coraz większego znaczenia dochodzą technologie informacyjne, nowe elektroniczne media i sieci internetowe²⁵.

W erze mediów społecznościowych, influencerzy stali się jednym z najważniejszych źródeł informacji i wzorców do naśladowania. Ich opinie mogą wpływać na trendy, zachowania konsumenckie, a nawet opinie polityczne i społeczne. Współczesne media w roli autorytetów stawiają osoby piękne i bogate.

• **Rodzina i nauczyciele** – Rodzice są najważniejszymi nauczycielami i wychowawcami dziecka²⁶. Choć w erze cyfrowej ich rola zmniejsza się w porównaniu z innymi autorytetami, wciąż pozostają fundamentem kształtowania wartości, postaw i przekonań. Rodzina i nauczyciele to pierwsze osoby, które kształtują naszą tożsamość, etykę pracy, postawy wobec innych ludzi.

• **Autorytety duchowe i religijne** - Choć rola religii w niektórych częściach świata maleje, wciąż stanowią one istotny punkt odniesienia dla wielu osób. Kapłani, imamowie, rabini czy duchowi przywódcy mają znaczący wpływ na życie moralne i etyczne swoich wiernych, a także na ich decyzje społeczne i polityczne.

• **Przemysł rozrywkowy i celebryci** - Aktorzy, muzycy, sportowcy, reżyserzy czy inne postacie ze świata kultury i sportu są często postrzegane jako autorytety. Często ich poglądy na temat spraw społecznych, politycznych czy ekologicznych mają duży wpływ na opinię publiczną, zwłaszcza wśród młodszych pokoleń.

• **Internet i technologie** - Internet to medium, które rozwija się w niesamowitym tempie, zwiększa się jego dostępność i powszechność²⁷. Również algorytmy, technologie sztucznej inteligencji, a także firmy takie jak Google, Apple czy Facebook kształtują społeczne i kulturowe normy, decydując, jakie informacje są dostępne dla użytkowników, co wpływa na sposób myślenia i podejmowania decyzji przez społeczeństwo. Telewizja, internet, media społecznościowe i influencerzy mają ogromny wpływ na postrzeganie autorytetów w dzisiejszych czasach. Ich obecność w sieci oraz interakcje z użytkownikami sprawiają, że ich wizerunki są bardziej dostępne i łatwiejsze do stworzenia oraz zmiany.

Oto kilka sposobów, jak media społecznościowe i influencerzy wpływają na to postrzeganie:

• **Dostępność i bezpośrednia komunikacja** – Młodzi ludzie swobodnie poruszają się w wirtualnym świecie²⁸ są świadomymi użytkownikami mediów i nowoczesnych technologii. Używają komputerów, internetu, telefonów komórkowych, odtwarzaczy DVD i wielu innych produktów wysokiej technologii, za pomocą których komunikują się²⁹. Influencerzy i osoby uznawane za autorytety w danej dziedzinie mogą łatwiej kontaktować się z odbiorcami, odpowiadać na ich pytania, angażować ich w rozmowy, co sprawia, że stają się bardziej „ludzkie” i „osiągalne”. Ta bezpośrednia interakcja może sprawić, że autorytet wydaje się bardziej wiarygodny i bliski.

• **Tworzenie wizerunku** – Media społecznościowe osiągnęły swój szczyt oczekiwania zdobyły kilkaset milionów użytkowników³⁰. Dzięki mediom społecznościowym celebryci

²⁵ E. Janicka-Olejnik, K. Klimek, *Dzieci i młodzież w świecie technologii cyfrowej*, Łódź 2016, s. 54.

²⁶ J. Kordziński, *Autorytet nauczyciela czyli jak być skutecznym i zmotywowanym wychowawcą*, Warszawa 2020, s.365.

²⁷ W. Janicka-Olejnik, K. Klimek, *Dzieci i młodzież w świecie technologii cyfrowej*, Łódź 2016, s. 35.

²⁸ Tamże, str. 30.

²⁹ H. Liberska, A. Malina, A. Suwalska-Barancewicz, *Współcześni ludzie wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku*, Warszawa 2014, s.170.

³⁰ J. Falls, E. Deckers, *Media społecznościowe bez ściemy jak kreować markę*, Gliwice 2013, s. 32.

mogą tworzyć i kontrolować swoje publiczne wizerunki, co wpływa na sposób, w jaki są postrzegani przez swoich odbiorców. Właściwie zbudowany wizerunek może budować zaufanie i sprawiać, że ich zdanie ma większą wagę.

- **Personalizacja przekazu** - Media społecznościowe umożliwiają celebrytom tworzenie spersonalizowanych komunikatów i dopasowanie ich do różnych grup odbiorców, co pozwala im na efektywniejsze budowanie autorytetu w określonych kręgach społecznych. Dla nastolatków świat internetu staje się rzeczywistością odbierany jest przez nich jako naturalne środowisko ich życia.

- **Szybkość reakcji** - W przeciwieństwie do tradycyjnych autorytetów, którzy mogą być niedostępni, osoby aktywne w internecie mogą szybko reagować na bieżące wydarzenia, a ich opinie mogą zyskać na znaczeniu, zwłaszcza w obliczu sytuacji, które wymagają natychmiastowej reakcji.

- **Wzorce do naśladowania** - celebryci często pełnią rolę wzorców do naśladowania, zwłaszcza dla młodszych użytkowników mediów społecznościowych. Dzieli się swoim życiem, doświadczeniami, wartościami, a ich sposób bycia może stać się autorytetem w wielu kwestiach, od mody po wartości życiowe.

- **Zmiana tradycyjnych autorytetów** - Tradycyjne autorytety, jak eksperci, naukowcy czy politycy, często muszą walczyć o swoją uwagę w mediach, w porównaniu do celebrytów, którzy naturalnie gromadzą masową popularność w internecie. Czasami opinie celebrytów mogą mieć większy wpływ na opinię publiczną niż autorytety opierające się na faktach i dowodach.

- **Kultura „lajków” i popularności”** - W sieci autorytet może być mierzony liczbą followersów, lajków czy udostępnień, co sprawia, że popularność staje się jednym z głównych wyznaczników tego, kto jest uznawany za autorytet w danej dziedzinie.

Wszystkie te czynniki sprawiają, że tradycyjne pojęcie autorytetu w społeczeństwie może być poddane reinterpretacji. Żyjemy w świecie globalnej kultury, w którym do coraz większego znaczenia dochodzą technologie informacyjne, nowe elektroniczne media i sieci internetowe³¹. Kultura internetu daje szansę na szybsze kształtowanie wizerunków, ale też wiąże się z ryzykiem łatwego wprowadzania fałszywych, powierzchownych autorytetów.

Rola tych autorytetów w dzisiejszym świecie jest zmienna i zależy od wielu czynników, takich jak wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania czy środowisko społeczne. Warto zauważyć, że w erze informacji, gdzie dostęp do wiedzy jest niemal nieograniczony, tradycyjny model autorytetu jest często poddawany wątpliwości. Autorytet odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu człowieka, zarówno w kontekście osobistym, jak i społecznym. To zjawisko, które wpływa na nasze wartości, przekonania i postawy, a także na sposób, w jaki podejmujemy decyzje i budujemy relacje z innymi.

Podsumowanie

Autorytet jest ważnym elementem w życiu człowieka, który wpływa na jego rozwój, kształtowanie wartości, podejmowanie decyzji i funkcjonowanie w społeczeństwie. Z jednej strony dostarcza wskazówek i inspiracji, z drugiej - przypomina o odpowiedzialności, jaka wiąże się z posiadaniem autorytetu. Każdy z nas potrzebuje autorytetów, wzorów osobowych, które staną się swego rodzaju drogowskazem postępowania, zachowania, które pomogą w podejmowaniu ważnych decyzji życiowych, które wreszcie poprzez swoje oddziaływanie na jednostkę przyczynią się do właściwego ukształtowania jej tożsamości. Najbardziej jednak autorytety potrzebne są ludziom młodym, wchodzącym w dorosłe życie, przystosowującym się do pełnienia nowych ról społecznych³².

³¹ E. Janicka-Olejnik, K. Klimek, *Dzieci i młodzież w świecie technologii cyfrowej*, Łódź 2016, s. 54.

³² M. Karwatowska, *Autorytety w opiniach młodzieży*, Lublin 2012, s.9.

Autorytet odgrywa kluczową rolę w wychowaniu, edukacji oraz kształtowaniu postaw i wartości. Jego obecność jest niezbędna w rodzinie, szkole, instytucjach państwowych i społeczeństwie. Współczesny autorytet powinien łączyć kompetencje merytoryczne z umiejętnością budowania relacji opartych na dialogu, zaufaniu i szacunku. W obliczu szybko dokonujących się zmian wielu autorów podkreśla potrzebę nieomal ustawicznego poszukiwania w otaczającej nas rzeczywistości wartości stałych pewnych i sprawdzonych niekwestionowanych autorytetów wskazujących pożądaną kierunek, własną drogę w życiu³³.

Osoby pełniące funkcję autorytetu, takie jak nauczyciele, wychowawcy, rodzice, liderzy społeczni czy polityczni, ponoszą ogromną odpowiedzialność za kształtowanie wartości i norm społecznych. Powinni kierować się etyką, autentycznością oraz umiejętnością inspirowania i motywowania innych. Kluczowe jest również budowanie autorytetu poprzez przykład, a nie jedynie nakazy czy stanowisko.

Wyzwania, przed jakimi stoi autorytet w XXI wieku, wynikają przede wszystkim z kryzysu zaufania do tradycyjnych instytucji, szybkiego dostępu do informacji oraz zacierania granic między ekspertami a opiniami dostępnymi w Internecie. W erze cyfrowej młode pokolenia częściej czerpią wiedzę z mediów społecznościowych niż od autorytetów. W budowaniu własnej tożsamości, a zarazem w nawiązywaniu relacji społecznych często wykorzystywane są portale społecznościowe³⁴.

W XXI wieku autorytet nie jest już oparty wyłącznie na hierarchii, lecz na kompetencji, zaufaniu i umiejętności komunikacji. Współczesne wyzwania wymagają od autorytetów elastyczności, odpowiedzialności i zdolności do dialogu. Tylko w ten sposób mogą skutecznie wpływać na rozwój jednostki i społeczeństwa, kształtując postawy oparte na wartościach i świadomym podejmowaniu decyzji.

Bibliografia:

Źródła;

Gryglewicz, Łukaszyka, Sułowskiego, *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1973.

Literatura przedmiotu:

1. Bacus A., *Jak zdobyć autorytet u dziecka*, Warszawa 2008.
2. Badura E., *Emocjonalne uwarunkowania autorytetu nauczyciela*, Warszawa 1991.
3. Bauman Z., *Płynne czasy życia w epoce niepewności*, Warszawa 2007.
4. Bojarska L., *O autorytecie nauczyciela*, Warszawa 2012.
5. Czuba K., *Media i władza*, Warszawa 1995.
6. Daszykowska J., Rewera M., *Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesności*, Warszawa 2010.
7. Davis K., *Dziecko w świecie technologii wychowanie w cyfrowej rzeczywistości*, Kraków 2024.
8. Derber Charles., *Zaistnieć w społeczeństwie o potrzebie zwracania na siebie uwagi*, Gdańsk 2002.
9. Giddens A., *Nowoczesność i tożsamość*, Warszawa 2007.
10. Fiały E., Fitasa A., *Idol w kulturze*, Lublin 2017.
11. Huk T., *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*, Kraków 2019.
12. Lamper-Pychlau M., *Naturalny autorytet w wychowaniu*, Kielce 2007.
13. Karwatowska M., *Autorytety w opiniach młodzieży*, Lublin 2012.
14. Kłoczowski J. Paściak J., *Wobec wartości*, Poznań 1982.

³³ I. Wagner, *Stalość czy zmienność autorytetów pedagogiczno- społeczne studium funkcjonowania i degradacji autorytetu w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków 2005, s.61.

³⁴ T. Huk, *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*, Kraków 2019, s.406.

15. Kordziński J., *Autorytet nauczyciela czyli jak być skutecznym i zmotywowanym wychowawcą*, Warszawa 2020.
16. Kubicka D., Kołodziejczyk A., *Psychologia wpływu mediów*, Kraków 2007.
17. Liberska H., Malina A. Suwalska- Baranowicz D., *Współcześni ludzie wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku*, Warszawa 2014.
18. Majewska M., *Dziecko na cyfrowym odwyku*, Bielsko Biała 2022.
19. Olbrycht K., *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Toruń 2007.
20. Tazbir J., *Autorytety polskie*, Łomża 2002.
21. Jagier A., Kwiatkowski S., Szurowska B., *Nauczyciel w obliczu szans i zagrożeń współczesnego świata*, Warszawa 2021
22. Janicka-Olejniki E., *Dzieci i młodzież w świecie technologii cyfrowej*, Łódź 2018.
23. Jazukiewicz I., *Autorytet nauczyciela*, Kraków 1999.
24. Robertson J., *Jak zapewnić dyscyplinę, ład i uwagę w klasie*, Warszawa 2002.
25. Wagner I., *Stalność czy zmienność autorytetów pedagogiczno- społeczne studium funkcjonowania i degradacji autorytetu w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków 2005.
26. Zimny J., *Autorytet mieć czy być?*, Stalowa Wola 2015.
27. Zimny J., *Autorytet wartości czy fikcje?*, Stalowa Wola 2015.
28. Zimny J., *Współczesny model autorytetu nauczyciela*, Rużomberok 2006.